

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO
PRAHA

bakalárske kombinované štúdium

2010 – 2013

BAKALÁRSKA PRÁCA

Sandra Rýgerová

Nezamestnanosť a jej negatívny dopad na život mladých
ľudí

Praha 2013

Vedúci bakalárskej práce:

PhDr. Ernest Kováč

JAN AMOS KOMENSKÝ UNIVERSTIY PRAGUE

Bachelor Studies

2010 – 2013

BACHELOR THESIS

Sandra Rýgerová

The Unemployment and it's negative impact on the young
people.

Praha 2013

The Bachelor Thesis Work Supervisor:

PhDr. Ernest Kováč

Prehlásenie:

Prehlasujem, že predložená bakalárska práca je mojím pôvodným autorským dielom, ktoré som vypracovala samostatne. Všetku literatúru a ďalšie zdroje, z ktorých som pri spracovávaní čerpala, v práci riadne cituje a sú uvedené v zozname použitej literatúry.

Súhlasím s prezenčným sprístupnením svojej práce v univerzitetnej knižnici.

V Nemšovej, dňa 2.5.2013

Sandra Rýgerová

.....

Anotácia

Bakalárska práca sa zameriava na nezamestnanosť a jej vplyv na mladých ľudí. Práca pozostáva z historického hľadiska až po súčasnosť pričom sú použité štatistické údaje a ukazovatele pre porovnanie sledovaných období. Práca pozostáva z troch kapitol, pričom každá kapitola má tri podkapitoly.

Kľúčové pojmy

Nezamestnanosť, miera nezamestnanosti, Keynesová teória, Harissonov model, UPSVaR, štatistika, trh práce, práca, zamestnanie, vplyv

Annotation

This Bachelor thesis focuses to the unemployment and its impact on young people. It consists of the historical perspective to the present using statistical data and indicators in order to compare the monitored period. The work consists of three chapters, each chapter has three subsections.

Key words

Unemployment, unemployment rate, Keynes theory, Harisson model, UPSVaR, statistics, labor market, labor, employment, impact

O B S A H

ÚVOD	7
1 Nezamestnanosť ako sociálno-ekonomický problém	8
1.1 Vymedzenie pojmu nezamestnanosť a typy nezamestnanosti	8
1.2 Nezamestnanosť z pohľadu historického vývoja Slovenskej republiky	13
1.3 Príčiny vzniku nezamestnanosti	16
2 Nezamestnanosť mladých ľudí a absolventov škôl	21
2.1 Uplatnenie sa mladých ľudí na trhu práce	21
2.2 Vzdelávací systém a trh práce	24
2.3 Príčiny a dôsledky nezamestnanosti absolventov	30
3 Negatívny vplyv nezamestnanosti na mladých ľudí	32
3.1 Štatistický prehľad absolventov škôl a ich uplatnenie na trhu práce	32
3.2 Pohľad z psychologického hľadiska	38
3.3 Dôsledky a stavy človeka vyplývajúce z nezamestnanosti	41
ZÁVER	45
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	47
ZOZNAM TABULIEK A GRAFOV	50

ÚVOD

Nezamestnanosť, či už na Slovensku alebo na celom svete, je v poslednej dobe každodennou témou v spravodajstve, ale čoraz častejšie už aj v bežnej komunikácii. Ovplyvňuje ekonomiku, štátny rozpočet, ale v neposlednom rade i životy ľudí, ktorých sa nezamestnanosť priamo alebo nepriamo dotýka.

Priamo to znamená, že čoraz viac ľudí sa dostáva do stavu nezamestnaných a nie sú schopní si nájsť adekvátne zamestnanie, a nepriamo to znamená, že sú v kontakte s ľuďmi, ktorí o prácu prišli a musia nájsť riešenie ako vyžiť nie len sami ale aj ako užiť rodinu a zabezpečiť rodinný rozpočet.

Aktuálnym trendom je, že mladí ľudia ešte len dokončia školu, či už strednú alebo vysokú, a hneď sa zaradia medzi nezamestnaných, prácu hľadajúcich ľudí. Ďalším trendom je, že nezamestnaní si hľadajú resp. príjmu prácu aj iného charakteru, na aký majú kvalifikáciu, práve z dôvodu vyžitia a zabezpečenia finančných prostriedkov pre svoj život.

Táto práca sa delí na tri kapitoly. Prvá kapitola je zameraná na nezamestnanosť ako sociálno-ekonomický problém. Rozoberá pojem nezamestnanosti a jej typy. Taktiež sa venuje historickým vývojom nezamestnanosti na Slovensku až po súčasnosť a končí príčinami vzniku nezamestnanosti na Slovensku.

Druhá kapitola sa bližšie zaoberá nezamestnanosťou mladých ľudí a absolventov škôl, stredných a vysokých, s ich uplatnením sa na trhu práce. Práca priblíži vzdelávací systém a trh práce na Slovensku, príčiny a dôsledky nezamestnanosti absolventov a ukončí sa predpokladanými možnosťami riešení.

Tretia kapitola zvyrazňuje negatívny vplyv nezamestnanosti na mladých ľudí s poukázaním na štatistické ukazovatele podložené aktuálnymi štatistikami z UPSVaR. Kapitola sa bude venovať pohľadom z psychologického hľadiska a stavmi mladých ľudí vyplývajúcich z nezamestnanosti.

1 Nezamestnanosť ako sociálno-ekonomický problém

V prvej kapitole budú predstavené sociálno-ekonomické problémy vyplývajúce z nezamestnanosti, taktiež vymedzenie pojmu nezamestnanosti a ich typy, historický vývoj nezamestnanosti od vzniku samostatnej Slovenskej republiky. Nezamestnanosť je aktuálnou témou nie len v našej krajine, ale trápi aj okolité štáty a vlastne takmer každú ekonomiku sveta. Môže byť krátkodobého alebo dlhodobého charakteru ale každopádne si zaslúži podrobné skúmanie a riešenia či už na vnútroštátnej alebo medzinárodnej úrovni. Na Slovensku má nezamestnanosť bilanciu pripomínajúcu krivku sínusoidy, kde raz klesá a v iných rokoch naopak stúpa. Je to zapríčinené aktuálnom politickou situáciou nie len na Slovensku ale aj v okolitých štátoch a hlavne na ekonomike, na ktorej sme ako krajina či už priamo alebo nepriamo závislý.

1.1 Vymedzenie pojmu nezamestnanosť a typy nezamestnanosti

Definícia nezamestnanosti pozostáva z faktu, že osoba pracovne schopná je z možnosti pracovať dočasne alebo trvalo vyradená. Vlastnými slovami sa dá nezamestnanosť interpretovať ako fakt, že nezamestnaným je každý, ktorý nie je zamestnaný a prácu si aktívne hľadá alebo vyčkáva, kým mu bude práca vrátená alebo ponúknutá. Nezamestnanosť obyvateľstva sa môže označiť ako jeden z hlavných sociálno-ekonomických problémov modernej spoločnosti, pokiaľ klesne úroveň zamestnanosti pod určitú hranicu, potom sa tento problém nestáva iba problémom ekonomickým, ale do značnej miery tiež problémom sociálnym a politickým.¹

Na základe viacerých, či už knižných alebo internetových zdrojov, existujú viaceré verzie ohľadom typov nezamestnanosti. Jedným zo základných rozdelení nezamestnaností podľa príčiny vzniku sa delí:

- Frikčná nezamestnanosť,

---

¹ TULLEJA, P., MAJEROVÁ, I., NEZVAL, P., 2006, str. 22

- Cyklická nezamestnanosť,
- Štrukturálna nezamestnanosť.

Prvým typom je frikčná nezamestnanosť (krátkodobá nezamestnanosť). Tento druh nezamestnanosti vzniká prechodom ľudí, zamestnancov, z jedného zamestnania do druhého a taktiež nástupom absolventov škôl, či už stredných alebo vysokých, na trh práce. Tento proces nezamestnanosti trvá bežne len niekoľko týždňov alebo mesiacov. V krajinách s dokonale pružnou ekonomikou, akými sú Švajčiarsko alebo Island, existuje práve tento typ nezamestnanosti a považuje sa za hlavný typ nezamestnanosti pre dané krajiny.²

Frikčná nezamestnanosť sa môže prejavovať aj ako opatrnosť alebo špekulatívna nezamestnanosť. Opatrnou sa stáva vtedy, keď charakter daného pracovného miesta alebo pracovnej zmluvy nedovoľuje zamestnancom prejsť do budúcnosti na výhodnejšie pracovné miesto. Špekulatívnou sa stáva v prípade reakcie na dočasný pokles reálnej mzdy. Pri frikčnej nezamestnanosti ide najmä o hľadanie existenčných, neobsadených alebo vhodných pracovných miest.³

Druhým typom je cyklická nezamestnanosť. Tento druh nezamestnanosti je priamoúmerný s ekonomickou situáciou na pracovnom trhu a je závislá od prosperity krajiny resp. jej stagnácie. V prípade prosperity firmy naberajú nových zamestnancov, ale v prípade stagnácie ich z dôvodu úsporných opatrení prepúšťajú alebo znižujú pracovné úväzky a odmenu za vykonanú prácu. Dĺžka cyklickej nezamestnanosti závisí od pružnosti trhu práce.⁴

Inak povedané, cyklická nezamestnanosť dosahuje vo fáze expanzie zvýšený dopyt po tovaroch a pri dokonale elastických (pružných) mzdách aj dopyt po

---

² BUCHTOVÁ, B. a kol. 2002, str. 66

³ BARANIK M. a HABANIK J., 2004

⁴ BUCHTOVÁ, B. a kol., 2002, str. 67

práci. Podľa Keynesovej teórie je pre cyklickú nezamestnanosť charakteristické, že pri nej neexistujú voľné pracovné miesta.⁵

Tretím typom je štrukturálna nezamestnanosť. Tretí typ je spôsobený a ovplyvňovaný nepravidelným vývojom v jednotlivých ekonomických odvetviach. Ide o odvetvia, ktoré v istých okamihoch pociťujú hospodársku stagnáciu, nie je po nich dopyt a na druhej strane sa zvyšuje ponuka po prácach úplne iného charakteru. Zo súčasnosti je ideálnym príkladom elektrotechnický priemysel a vývoj automobilového priemyslu. Kým v jednom prípade ide o hospodársky rast, v tom druhom nastáva stagnácia a s ňou spojený aj proces prepúšťania resp. pozastavenia výroby. Pre už nezamestnaných ľudí nie je možné sa prispôbiť a presedlať z jedného odvetvia do druhého, napr. baník do elektrotechnického priemyslu, aj keď prácu v automobilovom priemysle by získať mohol, avšak až po dôkladnom zapracovaní a absolvovaní potrebných rekvalifikačných kurzov. Eliminácia tohto typu nezamestnaností by bola len prispôbením sa pracovnému trhu a kompletným preškolením, rekvalifikovaním a prispôbením sa aktuálnym pracovným podmienkam.⁶

Štrukturálna nezamestnanosť sa považuje za najnebezpečnejší typ nezamestnanosti. Je aplikovaná vplyvom technologických inovácií, ktoré môžu likvidovať pracovné miesta a môže v neposlednom rade viesť ku zániku pracovných miest.⁷

Ďalším kritériom na rozdelenie nezamestnanosti je delenie podľa situácie na trhu, a to:

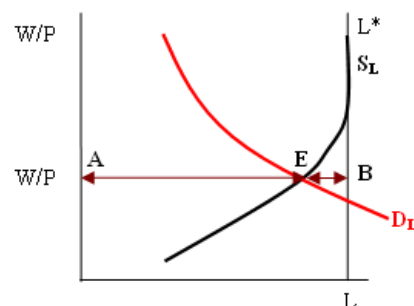
- Dobrovoľná nezamestnanosť,
- Nedobrovoľná nezamestnanosť.

Dobrovoľná nezamestnanosť vzniká pri slobodnom a dobrovoľnom rozhodnutí daného občana zostať bez zamestnania avšak

⁵ BARANIK M. a HABANIK J., 2004

⁶ BUCHTOVÁ, B. a kol., 2002, str. 67

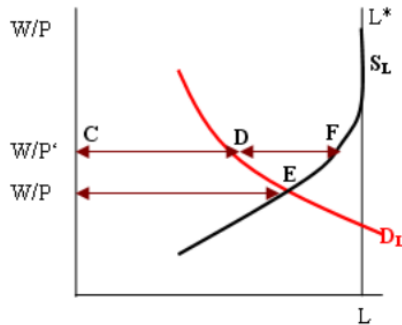
⁷ BARANIK M. a HABANIK J., 2004

s ponechanou úrovňou mzdy. Buchtovej vyjadruje uprednostnený voľný čas pred výkonom práce.

Na grafe č. 1 je táto nezamestnanosť znázornená ako úsečka EB a zamestnanosť ako úsečka AE.

Nedobrovoľná nezamestnanosť je stav, keď občan je pripravený prijať zamestnanie aj pri ponechaní danej mzdy, ale nemôže si nájsť prácu.

Na grafe č. 2 je na úrovni W/P' znázornená cena práce a rovnovážna cena práce je na úrovni W/P . Zamestnanci, ktorí sú ochotní pracovať pri cene práce sú znázornení ako bod F,

avšak bod D znázorňuje reálny počet zamestnancov, ktorých sú zamestnávateľa ochotní prijať. Existuje tak nadbytok pracovnej sily. Úsečka CD znázorňuje reálny stav zamestnancov, kým úsečka DF znázorňuje nedobrovoľných nezamestnaných. Podľa J. M. Keynesa nedobrovoľná nezamestnanosť predstavuje situáciu, v ktorej si pracovníci nemôžu nájsť zamestnanie pri existujúcej reálnej mzde a mzdy sa stávajú nepružné. Pri takýchto nepružných mzdách sa nemôže reálna mzda dostatočne rýchlo meniť aby pokryla a vyrovnala dopyt a ponuku v rámci trhu práce.⁸

Ideálnou situáciou by bola rovnováha na trhu práce, kedy by dopyt po práci zodpovedal ponuke, čo znamená že na trhu by sa ponúkalo toľko práce a za takú mzdu, koľko požadujú podniky a sú ochotné za ňu zaplatiť. Na trhu práce, ktorý je dokonale konkurenčný, nízke mzdy stimulujú podniky zvýšiť mzdovú sadzbu, za ktorú by získali dodatočných zamestnancov, a naopak vysoké mzdy ich odrádzajú od prenajímania ďalších pracovných síl.⁹

Nezamestnanosť netvoria osoby, ktoré nemajú prácu, ale nie sú zahrnuté do kategórie nezamestnaných. Do tejto kategórie patria osoby, ktoré:

⁸ BUCHTOVÁ, B. a kol., 2002, str. 69

⁹ URAMOVIČ, M., 2004, str. 54

- Pracujú v zahraničí so súhlasom daného štátu alebo bez súhlasu,
- Nemusia pracovať
- Nechcú pracovať.

Prvá kategória je tvorená najmä osobami po ukončení štúdia, ktorí ostanú v zahraničí pracovať aj po sezónnych prácach alebo brigádach.

Do kategórie osôb, ktoré nemusia pracovať sa zaraďujú osoby, ktoré majú dostatok finančných prostriedkov, ako napríklad akcionári a ich rodinný príslušníci, úspešní podnikatelia a ich rodinný príslušníci a iné osoby s vysokými príjmami.

Do kategórie osôb, ktoré nechcú pracovať patria väčšinou bezdomovci, kriminálne živly, narkomani a iné osoby podobných charakteristických črt.¹⁰

---

¹⁰ BARANIK M. a HABANIK J., 2004

1.2 Nezamestnanosť z pohľadu historického vývoja Slovenskej republiky

Vysoká a pretrvávajúca nezamestnanosť je úzko spätá už so vznikom Slovenskej republiky. Miera nezamestnanosti patrí momentálne k najvyšším v rámci krajín OECD, pričom miera zamestnanosti je stále nízka. Priama úmera nezamestnanosti a nezlučiteľnosti s funkčnou ekonomikou je odraz plytvania ekonomickým potenciálom našej krajiny a aj úrodnou pôdou pre prejavy sociálnej patológie.

Už po oddelení sa Slovenskej republiky od ČSFR sa miera nezamestnanosti objavila v zvýšenej miere a značne sa nemenila. V histórii Slovenskej republiky sa miera nezamestnanosti zvyšovala a následne znižovala, najmä v rokoch 1995 a 1996, pričom v roku 1997 opäť miera nezamestnanosti začala narásť.

V rokoch 1996 až 1998 bola miera nezamestnanosti udržiavaná len vďaka vysokým výdavkom verejných financií, čerpaniu zahraničných úverov súkromnou sférou a najmä neefektívnou úverovou expanziou domácich bánk. Po zmene vlády nastal aj pokles zamestnanosti. Vďaka politicky motivovanému udržiavaniu zamestnanosti vo firmách, ktoré boli sprivatizované ľuďmi blízkymi M. Dzurindovi až do volieb nastal prudký nárast zamestnanosti, avšak ihneď po voľbách sa k nezamestnaným pridalo až 69 tisíc nových nezamestnaných občanov.¹¹

Obdobný stav bol až do roku 2002, keď došlo k opätovnému znižovaniu miery nezamestnanosti. Toto znižovanie možno považovať za následok reštrukturalizačných krokov v istých odvetviach. Nastal príliv investícií od zahraničných investorov, ktorý vytvoril nové voľné pracovné miesta v nových odvetviach, najmä v súkromných sférach. Od roku 2004 sa dané reformy natoľko osvedčili, že miera nezamestnanosti dosiahla dočasné historické

---

¹¹JAKOBY, M., 2000

minimum. Rok 2005 bol rokom výrazného nárastu zamestnaných a znamenal nárast dopytu po pracovných silách. Jedným z vysvetlení znižovania miery nezamestnanosti je prechod zamestnancov do stavu podnikateľov, ale nie je možné kvantifikovať mieru tohto javu. Za absolútny úspech sa považuje zníženie miery nezamestnanosti u dlhodobo nezamestnaných občanov (viac ako dva roky), čo tvorilo viac než polovicu počtu nezamestnaných. Pokles miery nezamestnanosti sa urýchlil aj vďaka migrácii občanov a najmä mladých ľudí za prácou do zahraničia, keďže od roku 2006 sa Slovenská republika stala súčasťou Európskej únie.

Miera nezamestnanosti dosahuje na Slovensku výrazne vyššie hodnoty ako priemer za krajiny Európskej únie. Najvyššou mierou nezamestnanosti sa vyznačujú ľudia bez vzdelania a iba so základným vzdelaním. S rastúcim vzdelaním sa miera nezamestnanosti výrazne znižuje. Na trhu práce teda nachádzajú uplatnenie skôr ľudia s vyšším vzdelaním.¹²

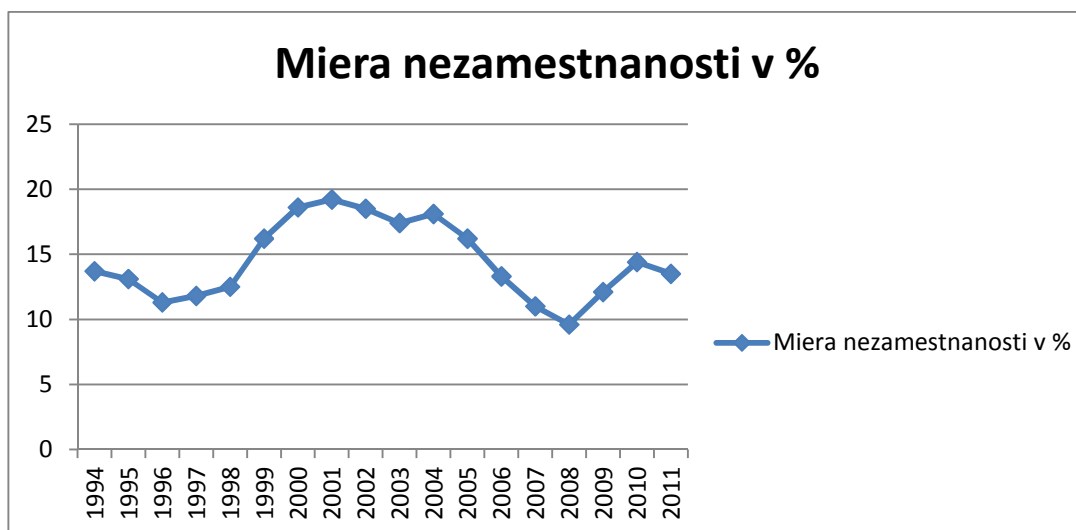
Najnižšia miera nezamestnanosti bola v roku 2008, a to na úrovni pod desiatimi percentami. Za následok sa považuje spružnenie trhu práce a rýchlym rastom ekonomiky.

Prehľad vývoja miery nezamestnanosti uvádza tabuľka č. 1.

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Miera nezamestnanosti v %	13,7	13,1	11,3	11,8	12,5	16,2	18,6	19,2	18,5	17,4	18,1	16,2	13,3	11,0	9,6	12,1	14,4	13,5

¹² FILADELFIOVÁ, J., 2007, str. 100

Tabuľka č. 1 v grafickom zobrazení, graf č. 3.

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky, VZPS

Tabuľka č. 2 znázorňuje štruktúru uchádzačov o zamestnanie podľa doby evidencie v mesiaci jún 2011:

Územie	Spolu	do 3 mesiacov	3 až 6 mesiacov	6 až 9 mesiacov	9 až 12 mesiacov	12 až 18 mesiacov	18 až 24 mesiacov	24 až 30 mesiacov	30 až 36 mesiacov	36 až 42 mesiacov	42 až 48 mesiacov	Nad 48 mesiacov
Bratislavský kraj	16 931	5 775	3 925	2 035	1 849	1 895	611	262	150	88	64	277
Trnavský kraj	27 534	6 790	5 508	3 266	3 251	4 074	1 702	589	382	263	188	1 521
Trenčiansky kraj	33 221	8 222	6 158	3 846	4 011	5 318	1 946	754	467	352	219	1 928
Nitriansky kraj	45 651	9 083	7 575	4 904	4 807	7 355	3 211	1 544	911	639	495	5 127
Žilinský kraj	39 015	7 808	7 111	4 744	4 858	5 867	2 563	1 008	741	493	368	3 454
Banskobystrický kraj	65 906	8 653	8 237	5 871	5 918	9 346	5 500	2 968	2 190	1 633	1 306	14 284
Prešovský kraj	78 125	11 663	10 447	7 517	8 021	11 317	6 802	3 421	2 573	1 685	1 497	13 182
Košický kraj	70 386	10 796	9 106	6 255	6 380	9 463	6 342	3 373	2 384	1 625	1 349	13 313
Slovensko spolu	376 769	68 790	58 067	38 438	39 095	54 635	28 677	13 919	9 798	6 778	5 486	53 086

Zdroj: Schrageová M., 2011

1.3 Príčiny vzniku nezamestnanosti

Hlavnou príčinou vzniku nezamestnanosti je vyjadrenie jej definície, čiže vyradenie pracovne schopných osôb na dobu dočasnú alebo trvalú. Tento fakt nastáva v dobe, keď sa ekonomický rast krajiny pozastaví a buď stagnuje, alebo začína dokonca klesať. Krajina sa uchýľuje k úsporným opatreniam, podniky sa snažia ušetriť financie v rôznych odvetviach, a jedným z prvých je práve šetrenie v personálnom odvetví. Miera zamestnanosti klesá a priamo úmerne stúpa miera nezamestnanosti.

Nezamestnanosť na Slovensku sa datuje už od rozdelenia ČSFR. Vznikla dôsledkom zmien vo fungovaní hospodárstva krajiny. Od začiatku existencie Slovenskej republiky sa vlády snažili o vyriešenie tohto ekonomického, ale aj sociálneho problému. Bolo prijatých nespočetne veľa opatrení a stratégie ako vyriešiť problém s nezamestnanosťou. Určite najväčším problémom je vyriešenie otázku dlhodobej nezamestnanosti. Hlavným dôvodom vysokej nezamestnanosti v prvých rokoch rozdelenia Slovenskej republiky boli určite špecifické problémy trhu práce, štrukturálne problémy ekonomiky, regionálne rozdiely, nízka cena práce, a v nekonečnom rade aj vysoké daňové a odvodové zaťaženie. V začiatkovej fáze ekonomickej reformy boli hlavnými príčinami poklesu zamestnanosti konverzia zbrojnej výroby, zdraženie vstupov z dovozu a rozpad východných trhov. Ako v celej Európskej únii ani Slovensko sa nezaobišlo bez základného trendu v demografickom vývoji, ako starnutie populácie spôsobené hlavne nízkou plodnosťou, znižovaním natality a predlžovaním strednej dĺžky života, v oboch smeroch navzájom¹³

V roku 1994 vláda pristúpila na využívanie nezamestnaných na vykonávanie verejnoprospešných prác, čo malo za dôsledok pokles dlhodobej nezamestnanosti. Súčasne v tomto roku sa zvýšil aj počet nezamestnaných z dôvodu absolventov stredných a vysokých škôl nepokračujúcich v ďalšom štúdiu. Dlhodobo nezamestnaní našli aspoň dočasné uplatnenie už v spomínaných verejnoprospešných prácach, časť z nich v mimovládnom

---

¹³ RIEVAJOVÁ, E. a kol., 2006, str. 54 - 55

sektore a v štátnej správe. Aj napriek týmto opatreniam sa vláde nepodarilo odvrátiť rast miery nezamestnanosti, ktorá sa stále zvyšovala.

Rok 1996 znamenal rast miery nezamestnanosti najmä z dôvodov ako:

- Oddiaľovanie reštrukturalizácie ekonomiky,
- Oddiaľovanie bankrotov podnikov,
- Nedostatočný príliv zahraničných investícií,
- Korupcia,
- Obmedzovanie konkurencie.

V období 1994 až 1998 bol rast nezamestnanosti ovplyvnený rastom zamestnanosti v súkromnom sektore, sprevádzaný poklesom zamestnanosti vo verejnom sektore. Znížil sa podiel priemyslu a najmä poľnohospodárstva, lesného hospodárstva, dopravy a stavebníctva. Rast zamestnanosti sa na druhej strane zvýšil v odvetviach ako verejná správa, sociálne a osobné zložky, finančníctva a poisťovníctva. Po nástupe Dzurindovej vlády v roku 1998 bol schválený Národný program zamestnanosti, zameraný najmä na podporu a rozvoj podnikania, schopnosť reagovať na zmeny trhu. Došlo iba k umelému zníženiu nezamestnanosti, avšak k neriešeniu problému nezamestnanosti. V tomto období bolo nezamestnaných až 45 percent mladých ľudí, mladších ako 29 rokov.

V roku 1998 bolo životné minimum na úrovni minimálnej mzdy, a to bola motivácia pre nezamestnaných ostať v radoch nezamestnaných, a dokonca ľudia s minimálnou mzdou sa dobrovoľne pridali k nezamestnaných, z dôvodu rovnakého príjmu.¹⁴

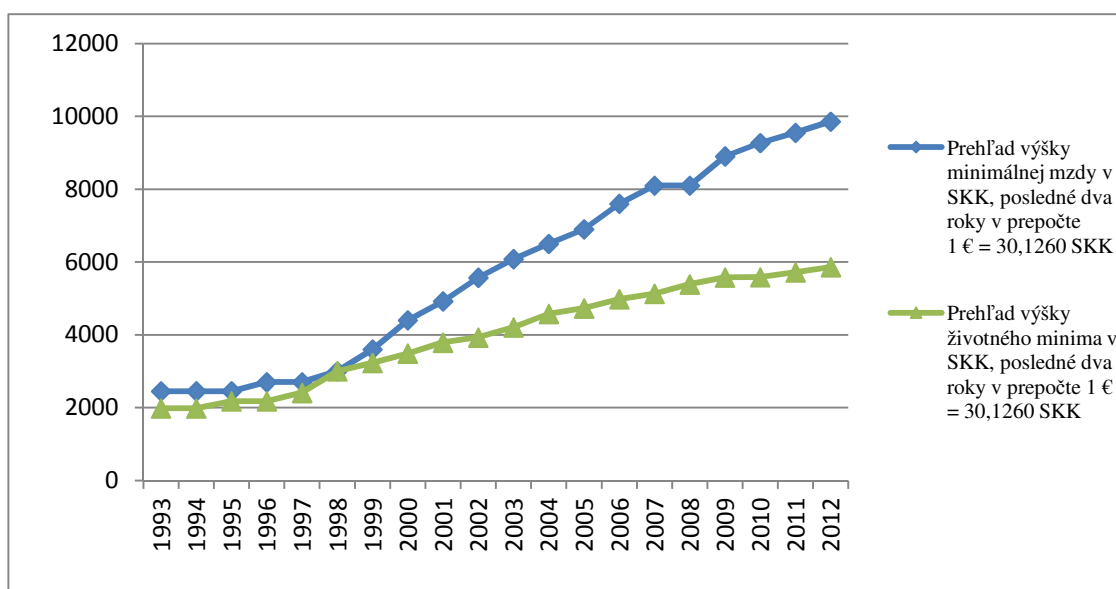
¹⁴ ŠARMIR, E., 2006

Prehľad vývoja životného minima uvádza tabuľka č. 3:

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Prehľad výšky minimálnej mzdy v SKK, posledné dva roky v prepočte 1 € = 30,1260 SKK	2450	2450	2450	2700	2700	3000	3600	4400	4920	5570	6080	6500	6900	7600	8100	8100	8902	9270	9550	9857
Prehľad výšky životného minima v SKK, posledné dva roky v prepočte 1 € = 30,1260 SKK	1980	1980	2180	2180	2410	3000	3230	3490	3790	3930	4210	4580	4730	4980	5130	5390	5579	5585	5719	5862

Zdroj: Zákon NR SR č. 277/1993 Z.z., Zákon NR SR č. 133/1995 Z.z., Zákon NR SR č. 278/1997 Z.z., Zákon NR SR č. 125/1998 Z.z.¹⁵ Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR. Životné minimum 2001 – 2010.¹⁶

Tabuľka č. 3 v grafickom zobrazení, graf č. 4.

Zdroj: Zákon NR SR č. 277/1993 Z.z., Zákon NR SR č. 133/1995 Z.z., Zákon NR SR č. 278/1997 Z.z., Zákon NR SR č. 125/1998 Z.z.¹⁷ Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR. Životné minimum 2001 – 2010.¹⁸

¹⁵ Zákon NR SR č. 277/1993 Z.z., Zákon NR SR č. 133/1995 Z.z., Zákon NR SR č. 278/1997 Z.z., Zákon NR SR č. 125/1998 Z.z.

¹⁶ Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR. Životné minimum 2001 – 2010.

¹⁷ Zákon NR SR č. 277/1993 Z.z., Zákon NR SR č. 133/1995 Z.z., Zákon NR SR č. 278/1997 Z.z., Zákon NR SR č. 125/1998 Z.z.

V ďalších rokoch, 1999 a 2000 boli nezamestnanosťou postihnuté najmä osoby bez školského vzdelania a osoby iba so základným vzdelaním. Vláda videla ako jediné riešenie prilákanie zahraničných investorov, ktorí by boli schopní vytvoriť nové a produktívne pracovné miesta.

Rok 2000 znamenal pre Slovensko veľmi významný medzník čo sa týka nezamestnanosti. V tomto roku stúpila miera nezamestnanosti nad úroveň 18 percent, čo predstavovalo viac ako pol milióna nezamestnaných. Najhoršie s nezamestnanosťou boli Košický kraj (20,2%), Prešovský kraj (19,2%), Banskobystrický kraj (19,4%). Na druhej strane najnižšia miera nezamestnanosti bola v Bratislavskom kraji (4,1%), Trenčianskom kraji (6%), Trnavskom kraji (7,2%), Žilinskom kraji (11,1%) a Nitrianskom kraji (12,8%).¹⁹

Toto sa podarilo až v rokoch 2002 keď Slovensko procesne integrovalo do Európskej únie a NATO. Dosiahlo sa to priamou podporou zahraničných investícií a poskytovaním daňových prázdnin. Podarilo sa prilákať zahraničných investorov a naštartovať ekonomický rast a tým znížiť mieru nezamestnanosti. Tento krok avšak produkoval viac nezamestnaných vo vekovej skupine nad 50 rokov, takže sa stále nevyriešil problém s nezamestnanosťou ako takou.

V rokoch 2005 sa vláda po neúspešnom boji s nezamestnanosťou rozhodla pre zavedenie zákona o nelegálnej práci a následnom nelegálnom zamestnávaní. Týmto chcela vláda zvýšiť príjem financií do Sociálnej poisťovne vo forme platieb poistného a zníženie vyplácania dávok neoprávneným osobám. Vláda taktiež začala ponúkať zahraničným investorom zaujímavejšie stimuly v regiónoch s vyššou mierou nezamestnanosti ako v iných regiónoch. Týmto krokom došlo ku zatraktívneniu Slovenska v očiach zahraničných investorov z dôvodu lacnej pracovnej sily a ľudia z regiónov s vysokou nezamestnanosťou nemuseli za prácou cestovať, ale mohli sa zamestnať vo svojom regióne.

---

¹⁸ Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR. Životné minimum 2001 – 2010.

¹⁹ GERBERY, LESAY, ŠKOBLA, 2007, str. 32

V posledných rokoch, od roku 2006 sa vláda začala zaoberať ochranou zamestnancov novelou Zákonníka práce, ako zadaním maximálnej doby pracovného času, maximálneho počtu ročných nadčasov a možnosť uzatvoriť pracovný pomer na dobu určitú najviac na tri roky. Tieto opatrenia mali za cieľ zlepšiť pozíciu zamestnancov, no na strane druhej priniesli pre zamestnávateľov zvýšenie nákladov a najmä oslabili flexibilitu na pracovnom trhu.²⁰

V histórii Slovenskej republiky najviac rezonovala ekonomická kríza v roku 2009. Táto kríza vyplývala z dvoch najpodstatnejších faktorov:

- Z prebiehajúcej globálnej ekonomickej krízy
- Z energetického šoku, ktorý ma na svedomí dvojaký ekonomický dopad, priamy a nepriamy.
  - o priamy ekonomický dopad je obmedzenie produkcie, obmedzenie zamestnanosti
  - o nepriamy dopad ma za následok pokles investorskej atraktivity slovenskej ekonomiky v dôsledku zníženej spoľahlivosti dodávok energetických surovín.²¹

S týmito faktormi súvisí aj rast nezamestnanosti nie len na Slovensku ale aj v ostatných krajinách Európy a sveta.

V súčasnosti vláda aktívne pracuje na aktívnych opatreniach trhu práce. Najviac využívanými aktívnymi opatreniami sú príspevok na samostatne zárobkovú činnosť, príspevok na dochádzku za prácou a nový protipovodňový príspevok. Z príspevkov pre zamestnávateľov sa najviac využíva príspevok na podporu regionálnej a miestnej zamestnanosti, ale aj príspevok na podporu udržania v zamestnaní zamestnancov s nízkymi mzdami. Na tieto opatrenia sa v roku 2011 z rezortu práce vynaložilo takmer 201 miliónov eur.²²

---

²⁰ RIEVAJOVÁ, E. a kol., 2006, str. 57 - 61

²¹ KOLLÁR, M., MESEŽNIKOV, G., BÚTORA, M., 2009, str. 426 - 427

²² HAJDÚCHOVÁ, A., 2011

2 Nezamestnanosť mladých ľudí a absolventov škôl

V tejto kapitole budú priblížené problémy mladých ľudí s uplatnením sa na trhu práce, taktiež priblížený spôsob vzdelávania a systému rozvoja a taktiež príčiny a dôsledky nezamestnanosti absolventov stredných odborných učilíšť, stredných a vysokých škôl. Aktuálna situácia na slovenskom trhu práce je charakteristická tým, že zamestnávateľia uprednostňujú potenciálnych zamestnancov s praxou, čo vytvára reálne prekážky pre absolventov škôl. Z tohto dôvodu sa absolventi uchádzajú aj o pracovné miesta o úroveň až dve nižšie ich kvalifikácii, len aby sa zamestnali a mohli poskytnúť finančné zabezpečenie sebe a svojím rodinám. Aj kvôli týmto prekážkam absolventov pri hľadaní práce sa začal štát zaoberať vzdelávaním a rekvalifikovaním absolventov rôznych druhov škôl s cieľom jednoduchšieho uplatnenia sa na trhu práce a v prípade zmeny práce ľahšej adaptácie do nového pracovného prostredia – priemyslu.

2.1 Uplatnenie sa mladých ľudí na trhu práce

Počet ekonomicky aktívneho obyvateľstva v SR sa od roku 2006 zvýšil o takmer 6%, z počtu 2,558 miliónov na 2,702 miliónov. Zásluhu tvorí aj pomerná časť občanov pracujúcich v zahraničí, ktorí sa následkom krízy začali vracat' na Slovensko a často krát sa zapísali medzi nezamestnaných. Kríza na Slovensku sa začala prejavovať najmä redukciou existujúcich a nevytváraním nových pracovných miest a tým tvorbou nezamestnanosti. Rizikovým segmentom prebytkom pracovnej sily sú v posledných rokoch absolventi stredných a vysokých škôl.²³

Jedným z najviac preberaných problémov nezamestnanosti je nezamestnanosť mladých ľudí a následne ich uplatnenie sa na trh práce. Aktuálna situácia hovorí o úrovni 35,1% nezamestnanej mládeže, čo je po krajinách ako Španielsko a Grécko, tretia najvyššia miera v Európskej únii. Aj z tohto dôvodu sme ako krajina dostali možnosť získať dotáciu z Európskeho sociálneho fondu

---

²³ Štatistická ročenka školstva SR

vo výške 39 miliónov eur a Európskeho fondu regionálneho rozvoja v sume 2,26 miliardy eur, spolu takmer 2,3 miliardy eur. Tieto finančné prostriedky by mali byť využité na podporu zamestnanosti mladých a podpory malého ako aj stredného podnikania. Podľa Daniely Pivovarovovej, generálnej riaditeľky sekcie práce na Ministerstve práce, sociálnych vecí a rodiny, by mohlo dôjsť k čiastočnému vyriešeniu problému nezamestnanosti mladých keby sa zároveň pomôže vyriešiť problém s malým a stredným podnikaním. "Vychádzame z toho, že keď máme registrovaných približne 300.000 živnostníkov a ak by každý z nich by vytvoril len jedno nové pracovné miesto, máme vyriešenú otázku nezamestnanosti," spresnila Pivovarová.²⁴

Tieto prostriedky sú reakciou investorov na aktuálnu situáciu na Slovensku, keď sa sťažujú na zle nastavený systém financovania školstva ako aj zle uplatnenie sa študentov v rámci výberu si odboru svojho štúdia. Podľa investorov je nevhodné nastavenie systému financovania školstva na úkor kvality a fakt, že žiaci s výborným prospechom pokračujú na gymnáziách zatiaľ kým žiaci s priemerným alebo podpriemerným prospechom sa hlásia a študujú na školách technického alebo odborného zamerania. Predpokladom na dosiahnutie a vytvorenie spoločnosti, ktorá je založená na poznatkoch, je rozvoj ľudských zdrojov. Veľký dôraz sa kladie na zabezpečenie prístupu k vzdelaniu, príprave na povolanie a celoživotnému vzdelávaniu. Taktiež treba poznamenať, že prepojenie medzi školským systémom a trhom práce, ktoré je priamo úmerné na zavádzanie inovácií.²⁵

---

²⁴ TASR, 2012.

²⁵ RIEVAJOVÁ, E. a kol, 2006, str. 166

Prehľad o počte absolventov škôl podľa doby evidencie v SR uvádza tabuľka č. 4:

september 2011

Územie	Spolu	do 3 mesiacov	Nad 3 až 6 mesiacov	Nad 6 až 9 mesiacov	Nad 9 až 12 mesiacov	Nad 12 až 15 mesiacov	Nad 15 až 18 mesiacov	Nad 18 až 21 mesiacov	Nad 21 až 24 mesiacov	Nad 24 mesiacov
Bratislavský kraj	1 801	1 043	453	92	35	170	7	0	1	0
Trnavský kraj	3 138	1 933	563	132	84	405	17	2	1	1
Trenčiansky kraj	3 616	2 210	606	144	102	522	29	1	1	1
Nitriansky kraj	4 120	2 357	804	198	109	618	30	1	3	0
Žilinský kraj	5 100	3 054	901	217	136	750	37	1	2	2
Banskobystrický kraj	4 129	2 409	660	215	117	688	36	1	1	2
Prešovský kraj	6 706	3 711	1 332	294	193	1 109	64	1	2	0
Košický kraj	5 415	2 742	1 242	239	172	946	71	2	1	0
Slovensko spolu	34 025	19 459	6 561	1 531	948	5 208	291	9	12	6

Zdroj: UPSVaR

Pri uplatnení sa na trhu práce získava prioritné miesto potreba nepretržitého zdokonaľovania ľudského potenciálu vzhľadom na súčasné rozvojové tendencie. Ekonomicky vývoj a trhy práce sa stávajú stále viac závislými na podiele zamestnancov s vysokým stupňom vzdelania, a tak je ďalšie vzdelávanie momentálne neodmysliteľnou súčasťou politiky zamestnanosti a sociálnej politiky. Nehovoríme len o tradičných formách školského vzdelávania, ale aj o spájaní formálneho a neformálneho vzdelávacieho systému s cieľom zvýšiť kvalitu života obyvateľstva. Vzdelanie sa stáva signálom pre zamestnávateľov o určitých kvalitách, ktorými kandidát

disponuje, resp. môže slúžiť ako kritérium výberu medzi rôznymi kandidátmi.²⁶

---

²⁶ MASÁROVÁ T., str. 142 in Aktuálne trendy na trhu práce a v politike zamestnanosti

2.2 Vzdelávací systém a trh práce

Vzdelávací systém na Slovensku je otvorený a dynamický, vychádzajúci sústavou základných a stredných škôl, ktoré tvoria: materská škola, základná škola, stredné odborné učilište, gymnázium, stredná odborná škola a špeciálne školy. Občania majú právo na bezplatné vzdelávanie na základných a stredných školách. Na iných ako štátnych školách sa môže uskutočňovať vzdelanie aj za finančnú úhradu.

Základná škola poskytuje základné vzdelanie a zároveň pripravuje žiakov na ďalšie doplnkové štúdium.

Stredné školy poskytujú stredne odborné vzdelanie ak ide o stredné odborné učilište, úplné stredné vzdelanie a úplné stredné odborné vzdelanie ak ide o strednú odbornú školu, a nakoniec vyššie odborné vzdelanie ak ide o gymnáziá. Absolventi všetkých spomenutých stredných škôl sa počas štúdia pripravujú na výkon svojho budúceho povolania ako aj na ďalšie štúdium na vysokej škole.

Uplatnenie mladých na trhu práce je priamo úmerné s kvalitou vzdelávania na Slovensku. V minulých rokoch prešlo školstvo radikálnymi zmenami v prospech vývoja mládeže a budúcich zamestnancov. Medzi pozitívne zmeny minulých rokov patria:

- Odideologizovanie škôl
- Založenie neštátnych škôl
- Založenie alternatívnych škôl
- Dobre vybudovaný a fungujúci systém základných škôl
- Aktualizované vydávanie nových učebníc
- Posilnenie výučby cudzích jazykov
- Zavedenie bilingválneho štúdia na niektorých gymnáziách
- Vysoké školy získali akademické práva a slobody
- 1,7 násobný nárast počtu prijatých študentov VŠ s porovnaním s rokom 1990.

Avšak, aj napriek týmto pozitívnym zmenám v oblasti školstva existuje početné množstvo negatív, ktoré stále nepriamo vplyvajú na nezamestnanosť, a to:

- Nedostatočná vzdelanostná úroveň v oblasti pomaturitného vzdelávania (Slovensko dosahuje iba 10 percent k roku 2001)
- Podpriemerný počet maturantov prijímaný na VŠ
- Nízky počet maturantov z populačného ročníka (mínus 69,1 % k roku 2001)
- Nevyhovujúci pomer študentov na gymnáziách v porovnaní so SOU a SOŠ (16,8 % gymnáziá, 37,4 % SOŠ a 44 % SOU k roku 2001)

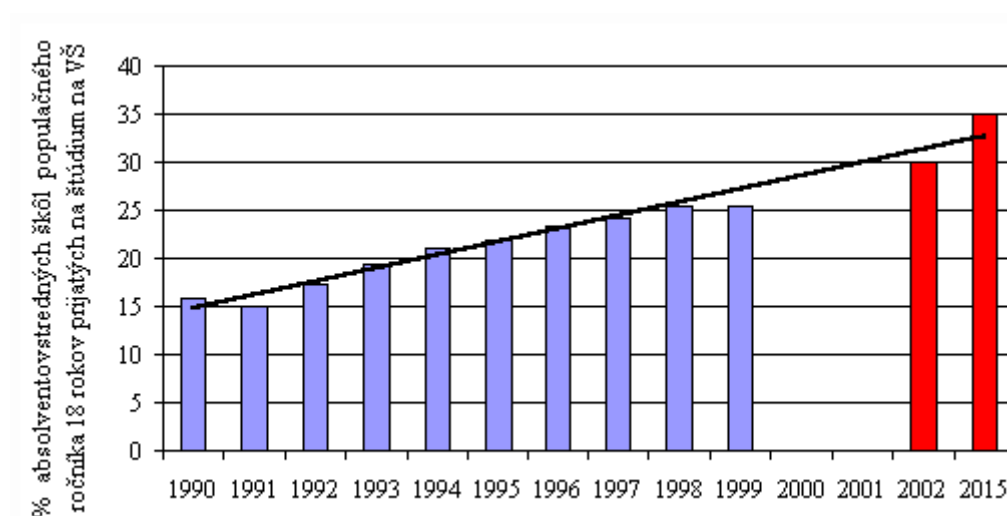
Na základe týchto údajov sa nastavili ciele ako dosiahnuť požadovaný výsledok:

- Zvýšiť počet študentov prijímaných na VŠ z 25 % v roku 2001 na 35 % do roku 2015
- Zvyšovať podiel vysokoškolsky vzdelaných ľudí v ekonomicky činnejšej populácii z 8 % v roku 2001 na 20 % do roku 2020
- Terciárnou sférou vzdelávania (pomaturitné štúdium, vyššie odborné školy) prechádzať 50 % populácie do roku 2015
- Zvýšiť podiel maturantov na 80 % do roku 2015
- Zvýšiť počet žiakov gymnázií z 17 % v roku 2001 na 30 % do roku 2015
- Predĺžiť povinnú školskú dochádzku
- Umožniť prístup k vyššiemu vzdelaniu deťom zo sociálne slabších podnikných prostredí²⁷

---

²⁷ SLOVENSKÁ AGENTÚRA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

Graf a č. 5 uvádza naplnenie plánov nárastu počtu študentov stredných škôl prijímaných na štúdium na VŠ

Zdroj: MŠ SR

Správa Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD) týkajúca sa vzdelania „Education at a Glance“ zdôrazňuje vzťah medzi vzdelaním, zamestnaním a príjmami. Rozdelenie ekonomicky aktívneho obyvateľstva podľa druhu absolvovaného vzdelania je ukazovateľom hodnotenia všeobecnej vzdelanostnej úrovne v národnom hospodárstve. Pre potreby skúmania trhu práce je dôležité sledovať štruktúru ekonomicky aktívneho obyvateľstva z jeho dvoch súčastí:

- Pracujúci,
- Nezamestnaní.

Len tak možno charakterizovať národohospodárske potreby, resp. prebytočnosť po danej úrovni vzdelania. Vzdelanostná úroveň je teda úzko zviazaná s problematikou trhu práce, s otázkami zamestnanosti a nezamestnanosti. Vo všetkých krajinách sa prejavuje istá závislosť medzi ne/zamestnanosťou a úrovňou dosiahnutého vzdelania, ako aj závislosť medzi priemerným hodinovým zárobkom a vzdelaním. Uvedenú závislosť sledujeme aj v SR.²⁸

²⁸ RUŽIČKA V., str. 152-153 in Aktuálne trendy na trhu práce a v politike zamestnanosti

Tabuľka č. 5 znázorňuje mieru zamestnanosti a nezamestnanosti podľa vzdelania:

Ukazovateľ	Počet pracujúcich (v tis. osôb)	Podiel na SR (v %)	Index 2011/2010
Spolu	2 351,4	100,0	101,5
v tom vzdelanostná skupina:			
Základné	91.6	3.9	100.2
Učňovské	680.1	28.9	97.6
Stredné (bez maturity)	59.7	2.5	107.8
Učňovské s maturitou	105.5	4.5	129.1
Úplné stredné všeobecné	102.1	4.3	103.5
Úplné stredné odborné	808.1	34.4	97.6
Vyššie odborné	34.2	1.5	213.8
Vysokoškolské	470.1	20.0	104.5
Bez vzdelania	0.0	0.0	0.0

Zdroj: Štatistický úrad SR

Mladá populácia, ako rizikový faktor na trhu práce, prežíva najťažšie obdobie práve obdobie medzi ukončením štúdia a nájdením si zamestnania. Je to odôvodnené od toho, že sa prejavuje vo veľkej miere neskúsenosť zo strany uchádzača – absolventa, a nedôvera zo strany zamestnávateľov. Existuje viacero analýz na určenie dôvodov vzniku a zvyšujúceho rastu miery nezamestnanosti u absolventov. Jednou je aj fakt, že pomerne veľká časť absolventov z radov stredných odborných škôl a gymnázií. Stredné odborné školy sem patria práve z dôvodu zlučovania sa ostatných škôl, a momentálne stredné odborné školy zahŕňajú aj odborné učilišťa.²⁹

²⁹ Zákon 350/1994 Z. z.

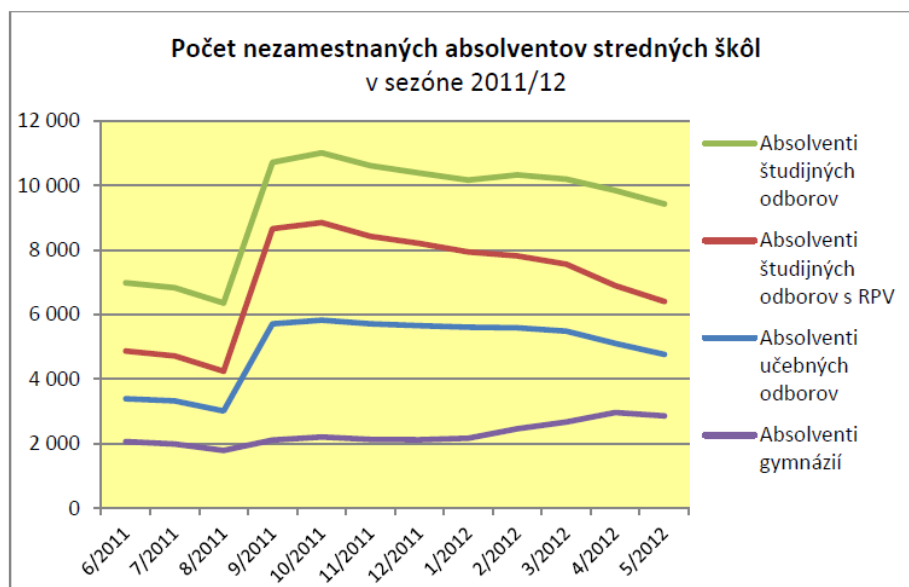
Tabuľka č. 6 uvádza počet nezamestnaných absolventov stredných a vysokých škôl v sezóne 2011/2012:

mesiac/rok	Absolventi študijných odborov	Absolventi študijných odborov s RPV	Absolventi učebných odborov	Absolventi gymnázií	Absolventi stredných škôl spolu	medziročný index absolventov SŠ	Absolventi vysokých škôl	Absolventi škôl spolu	% absolventov z UoZ
6/2011	6 990	4 874	3 390	2 069	17 323	1,04	9 663	26 986	7,0%
7/2011	6 832	4 723	3 330	1 985	16 870	1,05	9 570	26 440	6,8%
8/2011	6 362	4 244	3 010	1 794	15 410	1,00	8 462	23 872	6,2%
9/2011	10 724	8 664	5 713	2 113	27 214	0,95	6 811	34 025	8,7%
10/2011	11 014	8 859	5 833	2 204	27 910	0,98	5 826	33 736	8,6%
11/2011	10 617	8 430	5 715	2 130	26 892	0,98	5 035	31 927	8,1%
12/2011	10 395	8 212	5 659	2 125	26 391	0,98	4 407	30 798	7,7%
1/2012	10 177	7 946	5 610	2 169	25 902	0,98	3 784	29 686	7,3%
2/2012	10 331	7 824	5 596	2 459	26 210	0,99	3 377	29 587	7,2%
3/2012	10 205	7 570	5 490	2 674	25 939	0,99	2 842	28 781	7,0%
4/2012	9 854	6 903	5 112	2 965	24 834	0,99	2 518	27 352	6,9%
5/2012	9 437	6 409	4 766	2 858	23 470	1,16	4 916	28 386	7,2%
<i>priemer</i>	9 412	7 055	4 935	2 295	23 697	1,01	5 601	29 298	7,4%
<i>AB index</i>	0,14	0,28	0,18	-0,30	0,16	.	0,74	.	.

Zdroj: UPSVaR

V tabuľke je vidieť, že najmenšia časť absolventov je tvorená gymnazistami, z dôvodu neskoršieho nástupu na vysoké školy.

Pre grafické znázornenie počtu nezamestnaných z radu stredných škôl v sezóne 2011/2012, a pre znázornenie stagnujúceho počtu gymnazistov slúži graf č. 6:

Zdroj: UPSVaR

2.3 Príčiny a dôsledky nezamestnanosti absolventov

Nezamestnanosť predstavuje ťažko riešiteľný problém nie len pre všetkých, ktorí si momentálne nevedia alebo nedokážu nájsť adekvátne pracovné zaradenie ale najmä pre ľudí, ktorí patria do tzv. statusu znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie. Zákon č. 5/2004 Z. z.³⁰ sem zaraďuje:

- „občana, ktorý je mladší ako 25 rokov, ktorý skončil sústavnú prípravu na povolanie v dennej forme štúdia pred menej ako dvomi rokmi a nezískal svoje prvé pravidelne platené zamestnanie,
- občana, ktorý je starší ako 50 rokov,
- občana, ktorý je vedený v evidencii uchádzačov o zamestnanie najmenej 12 mesiacov z predchádzajúcich 16 mesiacov,
- občana, ktorý nevykonával zárobkovú činnosť ani sa nepripravoval na povolanie v rámci sústavnej prípravy na povolanie alebo v systéme ďalšieho vzdelávania z dôvodu, že nemohol zosúladiť pracovné povinnosti s plnením rodičovských povinností,
- občana, ktorý je rodič alebo osoba starajúca sa o tri a viac detí, alebo osamelý občan starajúci sa o dieťa,
- občana, ktorý stratil schopnosť vykonávať svoje doterajšie zamestnanie zo zdravotných dôvodov a nie je občan so zdravotným postihnutím,
- občana, ktorý sa sťahuje alebo sa sťahoval v rámci územia členských štátov Európskej únie, alebo občana, ktorý má pobyt na území členského štátu Európskej únie na účel výkonu zamestnania,
- občana so zdravotným postihnutím,
- cudzinca, ktorému bol udelený azyl“.

---

³⁰ Zákon č. 5/2004 Z. z.

Aj keď mládež ako celok tvorí jednu z najohrozenejších skupín na trhu práce, môžeme ju ešte podrobnejšie rozdeliť na viac ohrozené a uplatniteľné podskupiny. Tie tvoria nezamestnaní mladiství s najvyššie dosiahnutím vzdelaním základným ako aj absolventi bez praxe. Ťažkosti spojené so zaradením sa do pracovného života sú často spojené s aktuálnou situáciou na pracovnom trhu, keď zamestnávateľia nemajú záujem o nadobudnutie absolventov do voľných pracovných pozícií alebo nehodlajú investovať do zaškolenia absolventov a preto si vyberajú už zamestnancov s potrebnou praxou. Jedným z dôvodov prečo sa rozhodnú pre zamestnancov s potrebnou praxou je fakt, že absolventi často krát nemajú potrebné skúsenosti, keďže v súčasnej dobe je ťažko zamestnať sa vo sfére, ktorú majú absolventi vyštudovanú. Paradoxne, na jednej strane absolventi si nemôžu nájsť prácu v danom vyštudovanom odbore, zamestnávateľia na druhej strane nedokážu nájsť potrebných, kvalifikovaných pracovníkov, a sú nútení ich prepravovať z iných okresov. Problémom pre zamestnávateľov je nájsť kvalifikovaných pracovníkov do remeselných profesií, ktorí by zodpovedali ich požiadavkám a kritériám. Neustály dopyt po remeselných pracovných miestach je podmienený pravidelnou a dosť vysokou fluktuáciou. Tento jav je vyvolaný nadmerným produkováním absolventov, ktorí nemajú šancu nájsť uplatnenie vo svojom vyštudovanom odbore. Jediným východiskom je pravidelná aktualizácia vzdelávania a politiky v zamestnanosti. Školský systém by mal sledovať a následne odpovedať na potreby aktuálneho pracovného trhu a tým pripravovať mládež na pracovné pozície, ktoré sú žiadané a v blízkej budúcnosti, po ukončení štúdia, stále budú žiadané. Ďalším východiskom je podpora mládeže zamerať sa na malé podnikanie nakoľko im môže zabezpečiť vyššiu životnú úroveň, samým sebe ako aj ich rodine. Toto je potrebné ale zohľadniť vo svojich plánoch a reálnych očakávaniach ale uvedomiť si, že požadovaný výsledok sa nemusí odzrkadliť v krátkom čase s veľkým ziskom. Podľa L. Axelsson³¹ a kol. a ich štúdie s porovnaním mladých nezamestnaných vo veku 20 – 25 rokov s rovnako starými zamestnanými alebo študujúcimi zistili, že hoci nezamestnaní vykazovali nižšiu kvalitu života a udávali horšie

---

³¹ SCHRAGGEOVÁ M., 2011, str. 43

zdravie, zvýšenú anxiету, menej sociálnej opory. Veľmi podstatné je vytvárať v rámci poradenských služieb pre mladých individuálne programy zamerané nielen na rekvalifikáciu, ale aj na osobný rozvoj a aktívnu spoluprácu pri hľadaní uplatnenia v zamestnaní.

Podľa Armstronga, keď ľudia cítia, že výsledky učenia budú pre nich prospešné, ich presvedčenie, že učenie je niečo čo stojí zato, ich v tom ešte viac utvrdí. V posledných rokoch je viditeľný nárast záujmu o doplnkové štúdium na stredných a vysokých školách, v dôsledku väčšej šance nájsť si primerané zamestnanie.³²

Pre mladých ľudí je začiatok pracovného života zároveň začiatok budovania ekonomickej nezávislosti od rodičov. V tomto období pokračujú v rozvíjaní si návykov potrebných na celé obdobie pracovného života v dospelosti. Toto obdobie sa považuje za jedno z najvýraznejších znakov ich nezávislosti.³³

---

³² ARMSTRONG M., 2007

³³ GRAJCÁR Š., 2009, str. 5

3 Negatívny vplyv nezamestnanosti na mladých ľudí

V poslednej kapitole je zobrazený štatistický prehľad zobrazujúci vývoj miery nezamestnanosti, v sledovanom období počet študujúcich študentov v závislosti od typu školy, následky nezamestnanosti či už z krátkodobého alebo dlhodobého hľadiska a vplyv na nezamestnaného a dopad na nezamestnaného. Nezamestnaní stratou zamestnania alebo z dôsledku nezaradenia sa do pracovného života zažívajú frustráciu, depresie a rôzne psychologické javy, či už voči samým sebe alebo voči okoliu. Tieto javy majú rôzne podoby a stupne, ktoré sú popísané v podkapitolách. Najčastejšie nezamestnaní trpia sociálnou izoláciou, zmenou sociálneho statusu, a znížením životnej úrovne.

3.1 Štatistický prehľad absolventov škôl a ich uplatnenie na trhu práce

Miera nezamestnanosti je priamo ovplyvňovaná počtom absolventov škôl a najmä typom vzdelania absolventov škôl. Správne vybraný druh vzdelania môže napomôcť k neskoršiemu jednoduchšiemu zaradeniu sa do pracovného života. Akokoľvek je veľmi ťažké predpokladať aká profesia bude potrebná o 4 až 9 rokov, tento parameter výberu vzdelania je určujúci k budúcemu sa uplatneniu sa mladých ľudí do pracovného života.

V nasledujúcej tabuľke sú zobrazené percentuálne podiely absolventov škôl k miere nezamestnanosti, kde je viditeľné, že najvyššiu mieru nezamestnanosti tvoria absolventi stredných odborných škôl s maturitou ako aj bez maturity. Je to spôsobené aj faktom, že absolventi sú vzdelaní na iný druh profesie aký je v danej dobe potrebný.

Tabuľka 7 uvádza vývoj miery nezamestnanosti absolventov gymnázií, SOŠ, SOU s maturitou, SŠ bez maturity v rokoch 2002 až 2010:

Rok (priemer)	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10
Gymnázia	7,50%	4,70%	3,80%	3,30%	2,80%	2,30%	2,90%	4,40%
SOŠ	21,00%	16,00%	12,10%	10,20%	8,30%	7,00%	9,40%	15,40%
SOU-m	23,80%	16,40%	14,20%	10,40%	9,00%	12,60%	23,30%	23,80%
SŠ bez m	26,00%	16,30%	13,90%	10,10%	8,40%	11,50%	20,70%	26,00%

Zdroj: UPSVaR

V tabuľke je zreteľne vidieť ako klesá a stúpa miera nezamestnanosti podľa jednotlivých typov škôl. Pri gymnáziách bola miera nezamestnanosti najvyššia v roku 2002/2003, následne sa znižovala a až v roku 2008 došlo k opätovnému navýšeniu.

Stredné odborné školy produkovali najvyššiu mieru nezamestnaných v roku 2002/2003, pričom taktiež v roku 2008 došlo k opätovnému nárastu.

Stredné odborné učilištia s maturitou dosiahli v roku 2002/2003 totožnú mieru nezamestnanosti ako v roku 2009/2010. Najnižšiu miery dosiahli v rokoch 2006/2007.

Stredné odborné učilištia bez maturity mali totožný priebeh miery nezamestnanosti ako SOŠ s maturitou.

Tabuľka 8 porovnáva počet študentov a absolventov VŠ v rokoch, 2000, 2005 a 2010:

Rok	Študenti denné štúdium	Študenti externé štúdium	Študenti doktorandské štúdium	Absolventi denné štúdium	Absolventi externé štúdium	Absolventi doktorandské štúdium
2000	93 587	34 982	7 779	14 570	5 327	429
2005	115 798	65 253	10 739	21 132	10 189	1 022
2010	131 121	69 771	12 182	43 872	26 509	2 878

Zdroj: ÚIPŠ³⁴

V tabuľke je viditeľné ako sa každým rokom zvyšuje počet študentov na vysokých školách, vo všetkých troch formách štúdií, denného, externého ako aj doktorandského štúdia. Je to zrejme aj tým, že si mladí ľudia uvedomujú väčšiu potrebu vysokoškolského vzdelania, a tým adekvátnejšieho pracovného miesta a jednoduchšieho spôsobu zabezpečenia rodiny.

---

³⁴ ÚSTAV INFORMÁCIÍ A PROGNÓZ ŠKOLSTVA

Tabuľka 9 uvádza ekonomicky aktívne obyvateľstvo (15 a viac) podľa vzdelania – porovnanie rokov 2008, 2009 a 2010:

Vzdelanie	Rok 2008		Rok 2009		Rok 2010	
	Počet (v tis.)	%	Počet (v tis.)	%	Počet (v tis.)	%
Obyvateľstvo 15 + spolu	2 700,4	100	2704,3	100	2716,7	100
Bez školského vzdelania	0,2	0	-	-	0,4	-
Základné vzdelanie	166,3	6,2	160,6	5,9	151,6	5,6
Učňovské bez maturity	871,5	32,3	857,0	31,7	833,5	30,7
Stredné bez maturity	67,6	2,5	62,0	2,3	68,5	2,5
Učňovské s maturitou	139,2	5,2	112,6	4,2	100,2	3,7
Úplné stredné všeobecné	112,7	4,2	114,4	4,2	113,1	4,2
Úplné stredné odborné	915,7	33,9	940,5	34,8	928,3	34,2
Vyššie odborné	20,0	0,7	20,0	0,7	17,3	0,6
Vysokoškolské 1. stupňa	29,1	1,1	44,2	1,6	53,7	2,0
Vysokoškolské 2. stupňa	370,9	13,7	384,8	14,2	441,7	16,3
Vysokoškolské 3. stupňa	7,3	0,3	8,2	0,3	8,3	0,3

Zdroj: Štatistický Úrad SR

Podľa dosiahnutého stupňa vzdelania môžeme identifikovať roztriebenie ekonomicky aktívneho obyvateľstva.

Podiel obyvateľstva iba so základným vzdelaním medzi rokom 2008 až 2010 klesol o 15 tisíc.

Obyvateľstvo s učňovským vzdelaním bez maturity klesol o 37 tisíc, s učňovským s maturitou klesol o 39 tisíc.

Obyvateľstvo so stredným vzdelaním bez maturity pokleslo o 5 tisíc a následne vzrástlo 6 tisíc, takže sa medzičasom udržalo na obdobnej úrovni, 68,5 tisíc..

Obyvateľstvo so stredným vzdelaním úplným stúplo o takmer 2 tisíc a následne kleslo 1 tisíc, a dosiahlo úroveň 113,1 tisíc.

Obyvateľstvo s úplným stredným odborným vzdelaním vzrástlo o 25 tisíc a následne kleslo o 12 tisíc.

Vyššie odborné vzdelanie stagnovalo, a nakoniec kleslo o takmer 2,5 tisíc na súčasných 17,3 tisíc.

Vysokoškolsky vzdelaní občania zaznamenali vo všetkých troch sledovaných rokoch výrazný nárast, vo všetkých stupňoch štúdia.

Tabuľka 10 uvádza vzťah dosiahnutého stupňa vzdelania a dosiahnutej mzdy v rokoch 2008 a 2009:

Priemerná hrubá nominálna mesačná mzda (EUR) podľa vzdelania a rok		
	2008	2009
Priemer v SR	773,02	803,33
Základné (ISCED 1)	493,03	501,64
Učňovské (bez maturity) (ISCED 3)	602,90	600,96
Stredné odborné (bez maturity) (ISCED 3)	590,06	612,01
Úplné stredné učňovské (s maturitou) (ISCED 3)	715,83	725,13
Úplné stredné všeobecné (ISCED 3)	735,11	791,50
Úplné stredné odborné (ISCED 3)	758,68	764,00
Vyššie odborné (ISCED 5)	807,11	835,03
Vysokoškolské 1. Stupeň (ISCED 5)	900,05	928,67
Vysokoškolské 2. Stupeň (ISCED 5)	1 205,11	1 255,72
Vysokoškolské 3. Stupeň (ISCED 6)	1 276,74	1 305,76

Zdroj: Štatistický Úrad SR

Tabuľka zobrazuje vývoj nominálnej mzdy v rokoch 2008 a 2009. Priemer sa zvýšil zo 773,02 € na 803,33 €. Avšak, pri učňovskom vzdelaní bez maturity došlo k poklesu zo 602,9 € na 600,96 €. Pri ostatných stupňoch vzdelania dochádzalo len k navýšeniu priemernej nominálnej mzdy, stúpajúc priamoúmerne s výškou dosiahnutého vzdelania.

3.2 Pohľad z psychologického hľadiska

Vyradenie jedinca z pracovného procesu prináša okrem problému sociálnych aj dôsledky zdravotné. Dnes sú celkom známe biologické, psychologické a sociálne faktory, ktoré tvoria prácu ako takú pre človeka nevyhnutnou. Všeobecne je akceptované, že práca je prvá a základná podmienka ľudskej existencie. Väčšina ľudí má symbiotický vzťah k práci aj k pracovisku. Porušenie tohto vzťahu – trvalejšia neistota v zamestnaní či jeho prerušenie – býva prežívané ako skutočná separácia a strata. To sa odráža na úrovniach biologickej, psychologickaj a sociálnej. Vo svojich dôsledkoch potom ovplyvňuje zdravotný stav jednotlivca či postihnutej populácie.³⁵

Strata zamestnania a nezamestnanosť majú radu následkov, ako somatických tak aj psychických. Následný negatívny dopad na jedinca sa prejavuje rôzne. Zhoršenie telesného zdravia bolo doložené ako prítomnosťou telesných príznakov tak aj zvýšeným využívaním zdravotníckych služieb nezamestnanými. Dlhodobé vplyvy zahŕňajú vyššiu pravdepodobnosť rozvoja kardiovaskulárnych ochorení, bronchiálnych porúch, vysokých hodnôt cholesterolu v sére, a vysokého krvného tlaku, vyššej úmrtnosti. Ako duševné následky nezamestnanosti sa uvádzajú napríklad:

- Depresie,
- Alkoholizmus,
- Poruchy správania sa,
- Samovražedné pokusy,
- Samovraždy,
- Domáce násilie.

Zhoršenie duševného zdravia bolo doložené taktiež subjektívnymi dokladmi a zvýšeným využitím psychiatrických zariadení. Nálezy zahrňujú zníženu sebaúctu, mizne obvykle pocit zdravia a uspokojenia, pribúda depresívna symptomatológia a psychosomatické ochorenia, zvyšuje sa hostilita a úzkosť, je zhoršená kvalita života. V súvislosti so stresom potom dochádza k napríklad

---

³⁵ BUCHTOVÁ B., a kol., 2002, str. 129

častým úmrtiam, či už v náväznosti na násilné činy, alebo v náväznosti na sekundárne somatické ochorenia. Prehlbujúca sa ekonomická nerovnosť ľudí narušuje sociálnu kohéziu, sťažuje kontrolu deviantného zdravotného správania, trestnej činnosti i vzájomnú pomoc členov spoločnosti. Trvalejší vzrast nezamestnanosti vedie ku stratám odbornej kvalifikácia vyradených z práce, kognitívnych schopností a motivácie. Situácia sa stáva zdrojom akútneho stresu v dôsledku straty sebaúcty, vzniku pocitu vlastnej nepotrebnosti, pocitu závislosti na druhých, potreby svojej sociálnej úlohy a strachu z budúcnosti.³⁶

---

³⁶ BUCHTOVÁ B., a kol., 2002, str. 130 - 131

3.3 Dôsledky a stavy človeka vyplývajúce z nezamestnanosti

Nezamestnanosť a jej dopad nemá vplyv len na ekonomické straty, ktoré sa dajú vyčíslieť, ale najmä na negatívne sociálne dôsledky tých, ktorých sa to priamo týka. Ide najmä o pokles životnej úrovne nezamestnaného a jeho rodiny, zvýšený stres a obavy z ďalšieho vývoja situácie, v ktorej sa dotýčný nachádza, alkoholizmus a zvýšenej miery kriminality. Všetky tieto negatívne sociálne dôsledky naberajú na intenzite a vážnosti v závislosti od dĺžky trvania daného stavu nezamestnanosti. Najviac negatívne sociálne dôsledky nezamestnanosti sa vyskytujú pri dlhodobej nezamestnanosti, ktorej príčinou sú znížená až nízka kvalifikácia a chýbajúca prax.

S týmto spojené problémy sa týkajú najmä zníženia životnej úrovne nezamestnaného ako aj jeho rodiny, časté vylúčenie zo sociálnych vzťahov, narušenie životných istôt, plánov a tvorba chudoby. Tieto atribúty ako chudoba a vylúka zo sociálnych vzťahov nastáva pri nezapájaní sa nezamestnaných na plnohodnotnom sociálnom a ekonomickom živote.

Nezamestnanosť a dôsledok straty zamestnania sa prejavuje negatívnym spôsobom seba hodnotenia, zníženou sebaúctou a v neposlednom rade k pocitom menejcennosti a nepotrebnosti. Čím je človek dlhšie nezamestnaný, tým viac stráca vopred nadobudnuté schopnosti a zručnosti, a tým stráca nadobudnuté pracovné návyky. U mládeže je to o to horšie, že skôr ako si nejaký pracovný návyk vybudujú, zažívajú pocit neúspechu, menejcennosti a strácajú akúkoľvek nádej a potrebu vytvárať si pracovné návyky.

Pojem dlhodobo nezamestnaný sa líši v závislosti od druhu krajiny, napríklad vo Veľkej Británii sa považuje za dlhodobo nezamestnaného osoba nezamestnaná dlhšie ako 6 mesiacov. U nás je to podľa Zákona č. 5/2004 Z.z. o službách zamestnanosti, osoba ktorá je vedená v evidencii uchádzačov o zamestnanie najmenej 12 mesiacov z posledných 16 mesiacov od zaradenia do evidencie uchádzačov o zamestnanie.³⁷

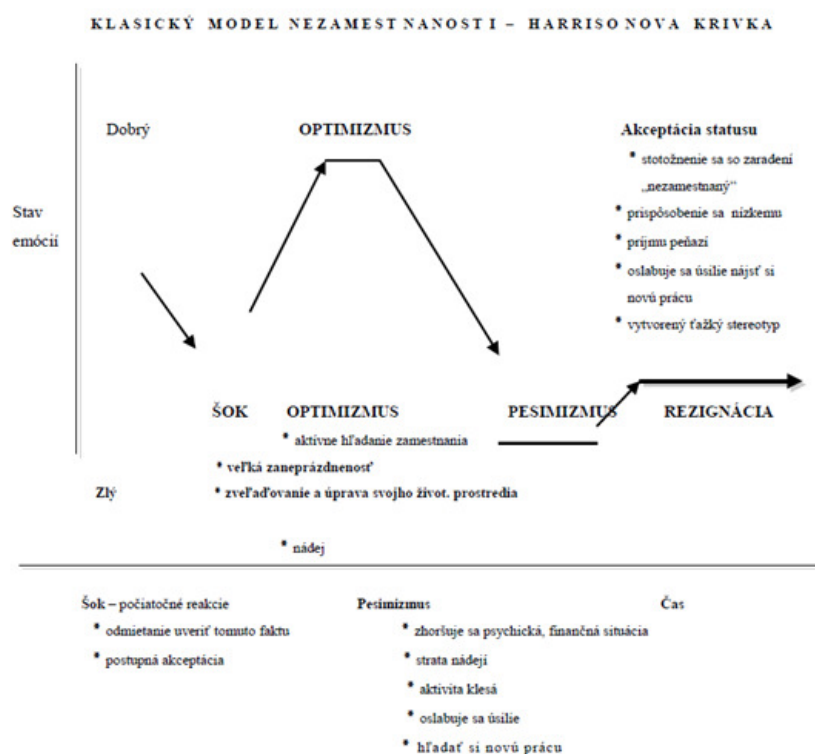
---

³⁷ KATEDRA SOCIÁLNEJ PRÁCE, 2009, str. 107

Podľa Harissonovho modulu existujú štyri fázy duševnej stability nezamestnaného v závislosti na čase:

- Šok – prvotná reakcia človeka, že sa stáva nezamestnaným, sprevádzaná nedôverou
- Optimizmus – vyskytuje sa v období hľadania nového zamestnania. Táto fáza je krátkodobá, a je sprevádzaná nádejou, že si jedinec čoskoro nájde nové zamestnanie.
- Pesimizmus – pokles aktivity pri hľadaní nového zamestnania. Sprevádzaný pocitom menejcennosti, straty sebaúcty, strácajú sa sociálne kontakty. Zvyšuje sa depresia, strata sebadôvery, nuda, pocity vlastnej viny.
- Fatalizmus / rezignácia – dochádza k zmieru s nezamestnanosťou sprevádzané so stratou záujmu o nové zamestnanie.³⁸

Harissonov model sa dá znázorniť aj graficky, grafom č. 7:

³⁸ KATEDRA SOCIÁLNEJ PRÁCE, 2009, str. 107

Podľa P. Nezníka³⁹ sa u človeka mení životná úroveň a sociálny status v zmysle prijatia nového, a to statusu nezamestnaného, ktorý je často sprevádzaný jeho ponížujúcou stigmatizáciou, nakoľko verejnosť ho vníma ako menejcenného.

Vplyvom dlhodobej nezamestnanosti dochádza k vzniku rizika sociálnej izolácie. U človeka, ktorý je dlhodobo nezamestnaný absentujú totiž sociálne kontakty vytvorené na starom pracovisku, a to je spojené s prerušením ďalších kontaktov, ktoré nemusia s pracoviskom priamo súvisieť. Iba málokedy nezamestnaní udržiavajú kontakty s bývalými kolegami. Je to spôsobené vnútorným pocitom, že ostatní majú všetko a nezamestnaným to chýba. Môže to na nich pôsobiť depresívne a to vedie k vyhýbaniu sa nielen zamestnaným, ale aj ostatným nezamestnaným. Jedným z ďalších dôvodov je aj prezradenie faktu okoliu, že nezamestnaný človek sa stal nezamestnaným.

U nezamestnaných často dochádza ku zmene sociálneho statusu, uzatvárania sa samých do seba, a ku sklonu užívať alkohol alebo drogy. Súvislosť nezamestnanosti a drogovej závislosti sa môže vyjadrovať dvoma teóriami:

- Droga ako príčina statusu nezamestnaného – drogová závislosť mala za následok stratu zamestnania,
- Droga ako dôsledok statusu nezamestnaného – nezamestnaný si zvolí drogy ako únik ako spôsob riešenia svojej momentálnej situácie.

Významným spôsobom na elimináciu dôsledkov nezamestnanosti je realizácia plánov a zámerov politiky zamestnanosti, ktorá sa vyznačuje:

- Zvyšovaním kvalifikácie,
- Poskytovaním informácii dlhodobo nezamestnaným ohľadom situácií na trhu práce,
- Podpora firiem na vytváranie nových pracovných miest,

---

³⁹ NEZNÍK P., 2007

- Vymieňanie si skúsenosti v kluboch práce, medzi dlhodobo nezamestnanými,
- Preventívne zvyšovanie kvality výučby a výcviku mladých.⁴⁰

---

⁴⁰ KATEDRA SOCIÁLNEJ PRÁCE, 2009, str. 109 - 111

ZÁVER

Cieľom tejto práce bolo opísať vznik a priebeh nezamestnanosti na Slovensku ako aj jej negatívny vplyv na mladých ľudí. V práci boli použité tabuľky a grafy k bližšiemu priblíženiu problematiky so zameraním sa na historický vývoj až po súčasnosť.

Vznik nezamestnanosti na Slovensku sa datuje od vzniku Slovenskej republiky. Miera nezamestnanosti bola či už priamo alebo nepriamo ovplyvňovaná nie len politickou situáciou na trhu práce ale najmä prílivom a odlivom pracovných investorov a tvorbou pracovných pozícií na trhu práce.

V rokoch 1994 až 1996 bola miera nezamestnanosti zvyšovaná uplatňovaním dlhodobo nezamestnaných na výkon verejnoprospešných prác.

Rok 1996 znamenal pre Slovenskú republiku rast miery nezamestnanosti z dôvodov ako korupcia, pokles reštrukturalizácie ekonomiky alebo obmedzovanie konkurencie.

V roku 1998 bol schválený Národný program zamestnanosti čo malo za následok umelé zníženie miery nezamestnanosti. V danom roku sa výška minimálnej mzdy rovnala výške životného minima a to motivovalo ľudí ostať doma ako nezamestnaných za rovnakých podmienok ako hľadať zamestnanie.

Nezamestnanosť v ďalších rokoch ovplyvňovala najmä osoby so základným vzdelaním, čo malo za následok zvýšený záujem mladých ľudí o doplnkové vzdelanie či už stredných alebo vysokých škôl.

V roku 2000 dosiahla miera nezamestnanosti výšku viac ako 18 % čo znamenalo najvyššiu mieru nezamestnanosti v histórii Slovenskej republiky. Tento jav trval až do roku 2002, kedy Slovenská republika vstúpila do Európskej únie a miera nezamestnanosti začala klesať, najmä z dôvodu odlivu pracovnej sily do krajín Európskej únie.

Rok 2005 bol príznačný pre boj s nezamestnanosťou, a to spôsobom zavedenia zákona o nelegálnej práci a taktiež motiváciou zahraničných investorov

podnikať na území Slovenskej republiky a zatraktívneniu Slovenska v očiach zahraničných investorov z dôvodu lacnej pracovnej sily.

V súčasnej dobe vláda zavádzala rôzne zmeny a novely Zákonníka práce, ktorý by mal zlepšiť pozíciu zamestnancov, ale pre zamestnávateľov to znamená zvýšenie nákladov a oslabenie flexibility pracovného trhu.

Nezamestnanosť vplýva na ľudí z viacerých hľadísk, či už pokles životnej úrovne nezamestnaného, zvýšením hladiny stresu, často krát alkoholizmus, závislosť na drogách alebo zvýšená miera kriminality.

Mladí ľudia znášajú tieto vplyvy o to horšie, že sa im nevytvára pracovný návyk, zažívajú pocit menejcennosti a strácajú motivácie ohľadom pracovných návykov, alebo len motivácie hľadať si zamestnanie, keďže sú často krát odmietaní. Toto plynie z faktu, že zamestnávatelia preferujú zamestnancov s pracovnými skúsenosťami a tak nepriamo nedávajú mladým ľuďom šancu si dané skúsenosti získať.

Nezamestnaní, či už dlhodobu alebo krátkodobu prechádzajú štádiami duševnej stability ako šok, optimizmus, pesimizmus a nakoniec rezignáciou. V práci sú tieto štádiá popísané v Harissonovom modeli.

Keďže nezamestnanosť je úzko spätá s každou ekonomikou danej krajiny, tak aj Slovensko hľadá spôsoby ako mieru nezamestnanosti neustále znižovať a prinášať svojim občanom pracovnú prosperitu. V súčasnosti opäť prebiehajú diskusie a novelizácie Zákonníka práce, ktorý by mal týmto spôsobom napomôcť. Podľa Štatistického úradu je aktuálna miera nezamestnanosti na úrovni 13,7 %, a je otázne ktorým smerom sa bude v nasledujúcom období táto miera uberať. V Írsku daný problém s nezamestnanosťou mladých ľudí vyriešili reformou systému aby mala práca vyššiu hodnotu ako nečinnosť. Táto reforma znamenala aj preškolením robotníkov aby mali čo ľahšie podmienky na zmenu povolania. Nemecko rieši aktuálny problém s nezamestnanosťou mládeže jazykovými a počítačovými kurzami. Hlavnou devízou Nemecka je fakt, že nemajú minimálnu mzdu. Pri nízkych príjmoch majú pracujúci odpustené dane, resp. úľavu na daniach.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

ARMSTRONG, M. *Řízení lidských zdrojů*. GRADA Publishing, 2007. 800 s. ISBN 978-80-247-1407-3

BARÁNIK, M., HABÁNIK, J. *Makroekonómia*. Trenčianska univerzita Alexandra Dubčeka v Trenčíne. 2004. 318 s. ISBN 80-8075-043-2.

BUCHTOVÁ, B. a kol. *Nezaměstnanost – Psychologický, ekonomický a sociální problém*. GRADA Publishing, 2002. 240 s. ISBN 80-247-9006-8

FILADELFOVÁ, J., *Ženy, muži a vek v štatistikách trhu práce*. Inštitút pre verejné otázky. 2007. 120 s. ISBN 978-80-88935-91-9.

GERBERY, D., LESAY, I., ŠKOBLA, D. *Kniha o chudobe*. Priatelia Zeme-CEPA, 2007. 144 s. ISBN 978-80-968918-9-4.

GRAJCÁR, Š. *Mladí ľudia a trh práce*. In Zamestnanosť a sociálna politika. Grada Publishing, a.s., Praha. 2009. ISBN: 1336 5053

HAJDÚCHOVÁ, A., *Časopis ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny, ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny a sociálnej poisťovne*. (August, 2011). *Boj s nezamestnanosťou je prioritou*. Str. 8.

JAKOBY, M.: *Zahraničný obchod v: Hospodárska politika na Slovensku 1990 – 1999*, M. E. S. A. 10 , 2000, Centrum pre spoločenskú analýzu a mediálnu analýzu, ISBN 80-968147-1-0

KATEDRA SOCIÁLNEJ PRÁCE, FF, UPJŠ KOŠICE. *Migrácia – chudoba – nezamestnanosť*. Košice UPJŠ, 2009. 265 s. ISBN 978-80-970306-0-5.

KOLLÁR, M., MESEŽNIKOV, G., BÚTORA, M.: *Slovensko 2008. Súhrnná správa o stave spoločnosti*. Inštitút pre verejné otázky. Bratislava, 2009. 755 s. ISBN 978-80-89345-15-1.

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR. *Životné minimum 2001 – 2010*. Publikované 3.11.2011. Dostupné na internete <http://www.employment.gov.sk/zivotne-minimum-v-rokoch-2001-2010.html>. (11.9.2012, 18:30).

NEZNÍK, P. (2005) : *Takzvané dobro. Leibniz ako filozof kultúry, vedy a európskeho ľudstva*. In: Andreánsky, E. (Ed.): *Filozofia v kontexte globalizujúceho sa sveta*. Zborník príspevkov z 3. slovenského filozofického kongresu konaného v Kongresovom centre SAV v Smoleniciach 7. – 9. novembra 2005. Bratislava: Iris, 2006, s. 232 – 239. ISBN 80-89238-08-4

RIEVAJOVÁ, E. a kol.: *Teória a politika zamestnanosti*. EKONÓM, Bratislava. 2006. 288 s. ISBN 80-225-2263-5

SCHRAGGEOVÁ, M.: *Nezamestnanosť v psychologických súvislostiach*. Psychoprof, spol. s r.o., Nové Zámky. 2011. 116 s. ISBN 987-76-00355-1-3

Slovenská agentúra životného prostredia, 2003, Demografia, vzdelanie a životná úroveň. Periodikum.

ŠARMIR, E.: *Nezamestnanosť – pretrvávajúca výzva súčasného sociálno-ekonomického rozvoja*, Ekonomický časopis, Roč, 54 (2006), číslo 10 , ISSN 0013-3035, EU SAV

Štatistická ročenka školstva SR. Bratislava : ÚIPŠ, 2006, 2007, 2008, 2011.

Štatistický úrad Slovenskej republiky. (6.6.2012). *Nezamestnanosť v 1. štvrtroku 2012*. Dostupné na internete: <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=48192>. (10.9.2012, 16:50).

TASR, 12.3.2012. *K práci pre mladých pomôžu aj eurofondy*. Hospodárske Noviny

TRENČIANSKA UNIVERZITA A. DUBČEKA V TRENČÍNE FSEV. *Aktuálne trendy na trhu práce a v politike zamestnanosti*. Trenčín, FSEV TnUAD, 2007. 194 s. ISBN 978-80-8075-195-1.

TULEJA, P., MAJEROVÁ, I., NEZVAL, P.: *Základy makroekonomie*. Computer Press a.s., Brno. 2006. 311 s. ISBN 80-251-0952-6.

URAMOVÁ, M.: *Trh práce a jeho nedokonalosti*. Bratia Sabovci, s.r.o., Zvolen. 2004. 127 s. ISBN 80-8083-011-8

ÚRAD PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY. Dostupné na internete: www.upsvar.sk. (15.9.2012, 22:40).

ÚSTAV INFORMÁCIÍ A PROGNOZ ŠKOLSTVA. Dostupné na internete: www.uips.sk. (10.9.2012, 13:55).

Zákon NR SR č. 350/1994 Z. z. o sústave základných a stredných škôl (školský zákon)

Zákon NR SR č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti v znení neskorších predpisov

Zákon NR SR č. 277/1993 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 463/1991 Z. z. o životnom minime v znení neskorších predpisov

Zákon NR SR č. 133/1995 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 463/1991 Z. z. o životnom minime v znení neskorších predpisov

Zákon NR SR č. 278/1997 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 463/1991 Z. z. o životnom minime v znení neskorších predpisov, mení a dopĺňa zákon č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov a o zmenách v poskytovaní niektorých štátnych sociálnych dávok

Zákon NR SR č. 125/1998 Z. z., o životnom minime a o ustanovení súm na účely štátnych sociálnych dávok

ZOZNAM TABULIEK A GRAFOV

- Tabuľka č. 1 Prehľad vývoja miery nezamestnanosti
- Tabuľka č. 2 Prehľad vývoja životného minima
- Tabuľka č. 3 Prehľad o počte absolventov škôl podľa doby evidencie v SR
- Tabuľka č. 4 Prehľad o počte absolventov škôl podľa doby evidencie v SR
- Tabuľka č. 5 Miera zamestnanosti a nezamestnanosti podľa vzdelania:
- Tabuľka č. 6 Počet nezamestnaných absolventov stredných a vysokých škôl v sezóne 2011/2012
- Tabuľka č. 7 Vývoj miery nezamestnanosti absolventov gymnázií, SOŠ, SOU s maturitou, SŠ bez maturity v rokoch 2002 až 2010
- Tabuľka č. 8 Porovnanie počtu študentov a absolventov VŠ v rokoch, 2000, 2005 a 2010
- Tabuľka č. 9 Ekonomicky aktívne obyvateľstvo (15 a viac) podľa vzdelania – porovnanie rokov 2008, 2009 a 2010.
- Tabuľka č. 10 Vzťah dosiahnutého stupňa vzdelania a dosiahnutej mzdy v rokoch 2008 a 2009
-
- Graf č. 1 Dobrovoľná nezamestnanosť
- Graf č. 2 Nedobrovoľná nezamestnanosť
- Graf č. 3 Prehľad vývoja miery nezamestnanosti
- Graf č. 4 Prehľad vývoja životného minima
- Graf č. 5 Naplnenie plánov nárastu počtu študentov stredných škôl prijímaných na štúdium na VŠ

Graf č. 6   Počet nezamestnaných absolventov stredných škôl za rok
2011/2012

Graf č. 7   Harissonov model

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Meno autora: Sandra Rýgerová

Odbor: Sociálna a mediálna komunikácia

Forma štúdia: kombinovaná

Názov práce: Nezamestnanosť a jej negatívny dopad na život mladých ľudí

Rok: 2013

Počet strán: 52

Celkový počet strán príloh: 0

Počet titulov slovenskej literatúry a prameňov: 22

Počet titulov zahraničnej literatúry a prameňov: 3

Počet internetových zdrojov: 5

Vedúci práce: PhDr. Ernest Kováč